

משנולחן שלמה גליון

מתוך שלל אצרות תורתו ושיעוריו של מורנו גאון ישראל

רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

פרשת ויצא תשפ"ז 255

ניתן להאזין לשיעורים של הגאון הינוקא, וכן עדכונים על הנעשה בבית מדרשו,

ב"קו הינוקא" 03.550.2228

ליקוטים על פרשת השבוע משולחן תורתו של רבנו שליט"א

פנינים על הפרשה

הכניסה צרתה

וַתֵּרָא רַחֵל כִּי לֹא יֵלְדָה לְיַעֲקֹב... וַתֹּאמֶר הִנֵּה אֲמָתִי בְלָהָה בְּאֵלֶיהָ וְתִלְדַּד עַל בְּרָכִי וְאֶבְנָה גַם אֲנֹכִי מִמֶּנָּה (ל, א-ג). פירש רש"י, שלכך אמרה רחל 'ואבנה גם אנכי ממנה', שקבלה רחל לפני יעקב, הלא זקנך אברהם בנים היו לו מהגר, ובכל זאת חגר מתניו להעמיד בנים משרה, והשיב לה יעקב, הלא זקנתי שרה הכניסה צרתה הגר לביתה, ודבר זה הוא שהיה לה לזכות שיעמדו ממנה בנים, וכמו שאמרה לאברהם 'הנה נא עצרני ה' מלדת, בא נא אל שפחתי אולי אבנה ממנה' (טו, ב). וכאשר שמעה רחל כך, אמרה ליעקב, אם ענין זה הוא המעכב, 'הנה אמת' בלהה, בא אליה ותלד על ברכי ואבנה גם אנכי ממנה, וקשרה.

אולי אבנה ממנה

ובמה שאמרה רחל 'הנה אמת' בלהה בא אליה, דקדק האור החיים (ל, א) שקראה לבלהה תחילה 'אמתי', על שהיתה שפחתה, ולאחר מכן אמרה ליעקב 'בא אליה', שישא אותה לאשה, ללמד שכאשר מסרה אותה ליעקב נעקר (-פקע) מבלהה שם 'שפחה' ונעשתה כאחת האמהות, וכן הוא גם סדר הכתוב אצל זלפה 'ותרא לאה כי עמדה מלדת ותקח את זלפה שפחתה, ותתן אותה ליעקב לאשה' (טו, ט), שהזכיר תחילה מה שהיתה 'זלפה, שפחתה' של לאה, ולאחר מכן הזכיר שניתנה ליעקב לאשה, ללמד שבזה נעקר ממנה שם שפחה. אבל אין כן הדבר בהגר, שבמה שמסרה אותה שרה לאברהם לא נעקר ממנה שם שפחה, וכמו שביאר האור החיים (טו, ה) שקנויה היתה הגר לשרה מדין נכסי מלוג (-שגופה היתה קנויה לשרה, ורק פירותיה ומעשי ידיה שייכים היו לאברהם), כמו שאמרו בבראשית רבה (מה, א), ולכן טענה שרה כנגד אברהם שאין בידו לשחררה לחרות מדין 'הבא על שפחתו לשם אישות', כנפסק בשולחן ערוך (י"ד סי' רסז סעיף טט) וכמבואר שם בדברי הש"ך (ט"ק פח), מפני שאין הגר ברשותך, שלא נתתיה לך בתורת אישות, אלא עדיין שפחתי היא (וכעין כל זה ביאר גם ההעמק דבר טז-ב; ל, א).

וביאר האור החיים שלכן אין נחשב ישמעאל מזרע המיוחס שבאברהם, וכמו שקרא לו הקב"ה 'בן האמה' (כא, יג), מפני שכל עיקר מה שרצתה שרה להיבנות ממנה הוא רק בכדי שיצא בו חלק הזוהמה שהיתה צריכה להתברר בזרע אברהם, ולא בתורת אישות. ובזה יבואר מה שסידרה שרה דבריה 'בא נא אל שפחתי, אולי אבנה ממנה', שאף אחר שתבוא אליה, עדיין שפחתי היא, וכל עיקר כוונתי בזה 'אולי אבנה ממנה', שאם אזכה ויצא בזרעה כל הזוהמה והפסולת, בזה אבוא לכדי בנין בזרעי המיוחס, הוא יצחק. אבל את בלהה וזלפה נתנו רחל ולאה ליעקב בתורת אישות גמורה, ובזה היו בניהם,

דן ונפתלי, גד ואשר, בָּנֵי גִמּוֹר, שהיו בנים גמורים ליעקב ומשנים עשר השבטים שהעמיד, ועל זה אמרה רחל 'ואבנה גם אנכי ממנה' בלשון ודאי.

ואני אבנה אינון אבנין טבין

ועיקר הדבר הוא שסללו בזה רחל ולאה הדרך בכל משך ימי הגלות שיהיה לישראל הדרך להביא לבנין בית המקדש ולהשיב המלוכה האמיתית למקומה ותפארתה, כמו שאמר רשב"י בתיקוני הוזהר (תיקון כא, דף ס ע"ב ע"פ ביאור הגר"א שם) שבזמן משיח יבנה הקב"ה בעצמו את בית המקדש מאבנים טובות, הם זרע ישראל עם קודש שאמר עליהם הקב"ה 'ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר' (ישעיה ס, כא), ועל זה אמרה רחל 'ואבנה גם אנכי ממנה'. והנה הדברים סתומים וחתומים ואין פורש אותם, ויתבאר הדברים על פי מה שאמר רבי יהודה בזהר שמות (דף טז ע"ב) שבהגר שניתנה לאברהם וילדה לו את ישמעאל נתקיים הכתוב במשלי (ל, כא-כג) 'תחת שלש רגזה ארץ... תחת עבד כי ימלך... ושפחה כי תירש גבירתה', ששפתי שניתנה הגר שפחת שרה לאברהם ניתנה השליטה לישמעאל על בני ישראל בגלות לעשות להם כמה וכמה רעות, ולענות אותם בכל מיני עינויים, ולגזור עליהם כמה שמדות, ועד היום הם שולטים עליהם ואינם מניחים להם לעמוד בדתם, ואין לך גלות קשה לישראל כמו גלות ישמעאל. היינו שמפני שידעה שרה שמוכרה ישמעאל להקדים ליצחק בכדי להוציא הפסולת מזרע אברהם, הסכימה בעבור זה לתת את הגר לאברהם, אמנם היה הדבר כענין 'שפחה כי תירש גבירתה', שעדיין לשפחה גמורה נחשבה, וכל עיקר אחיזתה בבית אברהם היה לרועץ, מתוך חוצפה ועזות וזלזול בגבירתה, וכמו שקבלה עליה שרה 'ואקל בעיניה' (טו, ה), ומשליטתה בבית אברהם נשתלשל לאחר מכן בעת החורבן שהיתה לישמעאל תפיסת יד כביכול בישראל, שנסתלקה שכינה מבית מאויונו ונשלכנו למשיסה תחת יד שליטת השפחה בגלות ישמעאל.

אבל כבר הכין הקב"ה תרופה למכה במה שנתנו רחל ולאה את בלהה וזלפה ליעקב בתורת אישות גמורה, שבזה גילו את האור האלהי גם כאשר יתקיים בישראל ענין הכתוב 'שפחה כי תירש גבירתה' (שהרי אף לאחר שניתנה בלהה וזלפה ליעקב והיו לאמהות ממש והעמידו לשבטים, עם כל זה נקראו בכתובים לעתים 'שפחות'), שגם אז בתוך שליטת השפחה יהיה לישראל קיום ודרך לכל מהות דרך הקודש לעסוק במצוות ומעשים טובים בגילוי האור האלהי, ועל זה אמרה רחל 'ואבנה גם אנכי ממנה', שבזכות המצוות ומעשים טובים שיזכו להם הבנים בזכות גילוי הקדושה הזה שפעלתי, שבזה יתגלה מהות פנימיות קדשם שמאבנים טובות וכל חמדות גנוזות הם עשויים, ועליהם נאמר 'נצר מטעי מעשי ידי להתפאר', בזה יבנה סוף דבר בית המקדש, ותשוב הגבירה, היא השכינה, למלוכה האמיתית שלה.

לפניות והקדשות

מוקד טלפוני: 03-3765444

זמין בימים א' - ה' בין השעות 9:00-20:00

דוא"ל: contact@hayanuka.com

לקבלת הגליון במייל: gilyonot@hayanuka.com

יד להועיל: בנק מזרחי טפחות | סניף 417 | מס' חשבון: 521025

ואלה יעמדו על הברכה

לעילוי נשמת:

גאולה בת דינה, דוד ורות בני חנה, ראו דוד דרור בן רות, אבי אברהם בן עליזה, רוזט שושנה בת אסתר, נחמן חוטה בן נעומי.

להצלחת: יוסף בן אלישבע הדסה

רבו תם	צאת שבת	כניסת שבת	זמני השבת
17:44	17:10	15:59	ירושלים:
17:40	17:08	16:17	בני ברק:
17:39	17:08	16:17	חיפה:
17:44	17:10	16:20	באר שבע:

תורת שלמה

מאמרים משיעוריו הענפים
של רבנו של"ט"א

א

"מבטן שאול שוועתי" חלק ד' (יונה ב, ג)

דברות קודש במעמד הסימונים ביום ר"ח תמוז תשפ"א
בירושלים תוכב"א

לימין או לשמאל, שהוא עיקר ענין התפילין, בזה נתקן ענין המעשה שבכל המדרגות כולם, ונשפע לו בזה חיים ממקור החיים.

א

ומדרגת יום השבת קודש הוא כנגד עולם המחשבה וענין התפילין כמו שאמר שם רשב"י בתיקוני הזהר (בתיקון סט, דף קטו ע"ב), שהוא הדבקות בזכרון העולם הבא, הוא עולם שכולו שבת, שנתן לנו הקב"ה את מתנת יום השבת שהיא מעין עולם הבא, כמו שאמרו במסכת ברכות (בדף נו ע"ב) ששבת היא אחד משישים לעולם הבא, והוא בכדי שלא נסיח הדעת בכל משך ימות העולם הזה מדבקות המחשבה שכנגד התפילין, ונזכור תמיד בעולם הבא. כי שבת קודש נקראת 'אות' והיא כנגד עולם המחשבה, שעולים אנו מכל מדרגות המעשה בהם אחוזים אנו בששת ימי החול, אל עולם המחשבה בו אחוזים אנו ביום השבת קודש, וכן הוא ענין התפילין שאף הם נקראים 'אות', שבהם ועל ידם דבקים אנו אף בכל ששת ימי המעשה במדרגת עולם המחשבה, כפי שזוכים אנו למהות מצוות התפילין בדבקות המחשבה, ולכך ביום השבת קודש בו אחוזים אנו כולנו בעולם המחשבה אין מניחין תפילין, ואז גם פגם המחשבה חמור הוא מאד, כי הוא כחילול שבת, שיוירד האדם ליאחז בעולם המעשה תמורת עולם המחשבה, והוא כענין היציאה בשבת קודש חוץ לתחום, וכפי שהחמיר בזה קודשא בריך הוא וציוונו "ושמרתם את השבת כי קודש היא לכם מחלליה מות יומת" (שמות לא, יד), וכמו שביאר זאת בהקדמת ספר סידורו של שבת שמצד שקודש היא וכנגד עולם המחשבה יש לנו לשמור עליה בענין המחשבה מאד מאד, וכענין שאמרו במסכת ביצה (דף יג ע"ב) וחגיגה (דף י ע"ב) שמלאכת מחשבת אסרה תורה.

כי ענין המחשבה הוא כנגד הכתר של המלך, ולכך אמרו במסכת יומא (דף כט ע"א) שהרהורי עבירה קשים מעבירה, כי שם הוא שורש הכל, וכנגד זה גם בענין המחשבה הוא עיקר התשובה, כי שם גם נתקן הכל, והוא ענין ה'שבת' שהוא מלשון 'תשובה', שמתוך שעולים ונכללים אנו אז בעולם המחשבה, נשפעת בנו תשובה אמיתית כראוי. ולכך גם התיקון לעוון חילול שבת במעשה הוא במה שזוהר האדם כנגד זה בענין קדושת המחשבה ושב בתשובה על ענין המחשבה, וכמעשה שהובא במסכת שבת (בדף קנ ע"ב) מאותו חסיד שנפרץ לו פרץ בתוך שדהו ועלתה במחשבתו ביום השבת לתקן הגדר, ומפני שעלה הדבר במחשבתו ביום השבת נמנע מלגדור הפרצה לעולם, ונעשה לו נס מן השמים וגדל לו צלף בפרצת הגדר, ולא רק שנגדר הפרץ, אלא גם היו מתפנסים הוא ואנשי ביתו מצלף זה, ומובא בדברי רבנו האריז"ל בליקוטי הש"ס (שבת קנ ע"ב) והרמ"ע מפאנו בספר גלגולי נשמות (ערך צלפחד) שהיה זה רבי יהודה בר אילעאי שנתגלגלה בו נשמת צלפחד בן חפר, ולכך גדל לו 'צלף חד', לרמז לענין 'צלפחד', וכפי שדרש אותו רבי עקיבא במסכת שבת (בדף צו ע"א) לשבח שהוא היה המקושש עצים והיה צדיק, ובזה למדים אנו מעוצם מעלת קדושת שמירת המחשבה ביום השבת קודש, שבזה נתקן כל ענין המעשה, ולכן אף שמן הדין מותר היה לו לאותו חסיד לתקן הגדר בימי החול, בכל זאת לא רצה לגלות את פגם המחשבה שעלה ביום השבת, במעשה זה שיבוא לתקן הגדר, ובזה תיקן למחשבה ותיקן כל אשר קלקל גם במעשה.

ומדרגת קדושת המחשבה שביום השבת הוא מה שנגלה אז חיות אור האלהות וזוכה האדם לידע ולהבין יותר ויותר שה' ב"ה הוא שעשה עושה ויעשה לכל המעשים כולם, וכאשר עולה במחשבתו איזהו שהוא פגם בענין המחשבה, וכענין אותו החסיד שעלה במחשבתו לתקן הגדר, הרי שמכניס בזה האדם את מדרגת המעשה בתוך עולם המחשבה, ומערב בזה הגאווה והמצאיות של האדם בתוך ענין גילוי השגחת השי"ת. וכן הוא במדרגת התפילה, שפונה אז האדם לה' ב"ה מתוך שמבין ויודע שהוא אדון כל המעשים והוא לבדו שיכול לפעול בעולם במעשה, והוא עת גילוי האלהות והדבקות בעולם המחשבה, וכענין יום השבת, ולכך כאשר חושב האדם אז בתוך התפילה איך יפעל בעולם המעשה, הרי זה פגם בתפילה, ואמר

הזכרון בעולם הבא ובכל אשר יתגלה לעתיד לבוא הוא עיקר דרך התשובה באמת, שמפני חטא אדם הראשון וכל החטאים שמאז ואילך נתרחקו הנבראים בדעתם ומחשבתם מהדבקות ברצון ה' ב"ה בכל אשר ברא ויצר ועשה בעולם, ואינם נותנים ליבם להרגיש את רצון הלב של מי שנתן להם את עצם החיים וכל הטובות הנשפעים להם, וצריכים אנו להשיב המחשבה ואת רצון הלב אל מקומם ושורשם, שלא יאחז בהם ההיסח הדעת וריחוק הלב מאדונו הבורא ב"ה, ועל אף שאין הא"ה להיות נגלית כעת לעין כל בשר ללא כל כיסוי והסתרה, עם כל זה מתוך הדבקות המחשבה באדונו הבורא ב"ה נבוא לזכור תמיד מהאמונה בעולם הבא, ובכל אשר יתגלה לעתיד לבוא, שהוא עיקר התשובה.

כי בתיקון המחשבה נכנסת האמונה בעולם הבא בלב האדם, להבין ולידע שהכל בהשגחה פרטית ומדוקדקת כפי שיתגלה לעתיד, והוא עיקר התשובה, כי בזה שב וחזור האדם לשרשו באמונה בעולם הבא והשגחת השי"ת, ובא לכדי דבקות המחשבה בה' ב"ה לזכור תמיד את תכליתו הנצחי בעולם, כפי שיתגלה לעולם הבא ולעתיד לבוא. והוא מה שקודם הסתלקות האדם מהעולם, שצריך אז האדם להשיב נשמתו שתשיג מעט מענין העולם הבא, צריך הוא אז לעשות תשובה ויודי, ובזה משיג קצת מענין העולם הבא, וכמו שמביא השולחן ערוך (ביו"ד סימן שלח סעיף ב) שמבקש הוא אז מהקב"ה בזכות הוידוי והתשובה 'ותן חלקי בגן עדן וזכני לעולם הבא הצפון לצדיקים'.

ב

וזהו ענין מצות הנחת תפילין של יד ושל ראש, שבזה נתקן חטא אדם הראשון, ונתקן פגם המחשבה וריחוק הלב. שהתפילין הם ענין התשובה, וכענין שכתב בשו"ת מהר"י ברוגא (בסימן קכו) שמי שנפלו תפיליו סימן הוא משמים שצריך הוא להרהר בתשובה, והוא מפני שעיקר התשובה הוא בענין המחשבה שכנגד התפילין, כמו שאמר רשב"י בתיקוני זוהר (בתיקון סט, בדף קטו ע"ב) שהתשובה על חטא אדם הראשון וכל אשר נעשה מאז ואילך תלויה היא בענין המחשבה, ובסוד מצות התפילין שכנגד האות י' שבשם הוי"ה, כי פגם המחשבה הוא ברום המעלות במדרגת הכתר, שנוגע הקלקול למקומות נוראים ונשגבים, והוא עיקר תיקון חטא אדם הראשון, שמתוך שחטא אדם הראשון נכנס בו קלקול בענין הדעת ונתרחק כפי דרגתו מהאמונה בהשגחת השי"ת עד שנאמר בו (בראשית ג, ח) "ויתחבא האדם ואשתו מפני ה' אלהים בתוך עץ הגן", שגם בעוצם מעלתו ומדרגתו בגן עדן נכנס בו קלקול ופגם בענין גילוי התורה והשגחת השי"ת, וכנגד זה נתן לו הקב"ה את ענין התפילין ותיקון המחשבה, כנאמר אז (בראשית ג, כא) "ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם", שיסד להם תיקונם בענין התפילין ותיקון המחשבה. ומה שמשמע מדברי רשב"י שאף חוה בכלל תיקון התפילין היתה, הוא כענין שאמרו במסכת עירובין (בדף צו ע"א) שמכיל בת שאול היתה מנחת תפילין, וביאר זאת החתם סופר (בהפטרות פ' שמיני) שסברה שמפני שעיקר התפילין הם להביא לכדי תשובה ותיקון המוחין והמחשבה, לכך אין זו מצוות עשה שהזמן גרמא ואף נשים חייבות במצוה זו.

והוא שדרש ריש לקיש במסכת מנחות (בדף מד ע"א) מה שכתוב (בישעיה לח, יז) "ה' עליהם יחיו, ולכל בהן חיי רוחי ותחלימני והחייני", שכל המניח תפילין מאריך ימים, כי מתוך שנתקן על ידם ענין המחשבה נשפע לאדם חיים ואריכות ימים, ובפרט אם מדקדק בהם בשמירת המחשבה, כמו שכתב רבנו חיים הגדול מאיזמיר בספר קול החיים (סימן ה, אות עד) שהמקפיד לדקדק בתפילין שיהיו מתוקנים כראוי, גם אם נגזר עליו למות חלילה בטרם עת, יזכה ה' ב"ה לזקנה ושיבה טובה, כי שורש הכל הוא במחשבה, וכאשר מתעלה האדם למדרגת מחשבה ודעת ושומר הוא המוח לאחוז בדבקות אמת ולא תפגם המחשבה

הרבי מקומארנא שמקובל בידו שהחושב על איזה דבר ועסק בשעת תפילתו, שיעשה כך וכך, לעולם לא יצליח בזה ולא יעלו לו הדברים לתועלת, כי הוא כענין הקלקול בדבקות המחשבה שבשבת קודש.

ד

והוא ענין האות י' שבשם, שהיא כנגד השבת והזכרון בעולם הבא, וכן ששת ימי החול שהם כנגד האות ה' ועסק העבודה שבעולם הזה, וכענין שדרש רבי יהודה בר אילעאי במסכת מנחות (בדף כט ע"ב) וכן דרש רבי אבהו בשם רבי יוחנן בירושלמי חגיגה (פ"ב ה"א) מה שכתוב (בישעיה כו, ד) "כי ביה ה' צור עולמים", שבאות י' ברא הקב"ה העולם הבא ובאות ה' את העולם הזה. כי העולם הזה שכנגד ענין המעשה הוא מצד האות ה' שבשם, ובסוד הריבוע שיש בו קצוות של מותר ואסור טמא וטהור, שזוהי דרך העבודה בכל ששת ימי החול ובכל משך ימות העולם הזה, והעולם הבא הוא מצד האות י' שבשם, כי הוא בסוד העיגול שהכל שווה בו ללא קצוות, וכענין שאמרו שם במסכת ברכות (בדף נז ע"ב) שהעולם הבא הוא שישים פעמים כנגד יום השבת, ששישים הוא ס' שהוא כענין עיגול, והוא ענין האות י' שבשם, שהיא כנגד המחשבה.

וכאשר נתקנת האות י' שבשם מתוך ענין שמירת השבת והדבקות בעולם המחשבה, בזה נתקנת ועולה גם האות ה' שבשם שכנגד ענין המעשה וששת ימות החול, ונכללת אף היא ביום השבת. והוא כענין שאמר רבי יוחנן בשם רשב"י במסכת שבת (בדף ק"ח ע"ב) שכאשר ישמרו ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים הם, שיבוא משיח ה' ויפעל הגאולה וכל ההשפעות הטובות, והוא מפני שכל צער שיש בעולם בכל ענין הגלות הכל הוא מפני שנתרחקו הנבראים משורש כל הבריאה, הוא דבקות המחשבה באדונו הבורא ב"ה, שנעשה מציאות ויש לנבראים בלא הדבקות בה' ב"ה, אבל כאשר חוזר הכל אל השורש, אל דבקות המחשבה בבורא ב"ה שמצד מדרגת יום השבת קודש ותיקון המחשבה, בזה נחשב ששמרו ישראל שתי שבתות כהלכתן, שנכללת מדרגת השבת שבעולם הזה במדרגת השבת שבעולם הבא, ונתקן הכל ונמשך רק שפע טובה וברכה בעולם.

והוא ענין תיקון ועליית האותיות י"ה שבשם לשרשם, שהוא עיקר דרך התשובה שתשוב הנשמה לשורשה האמיתי בקרבת ה' ב"ה, כי מתוך עסק תיקון הדעת והמחשבה נכללת מדרגת העולם הזה שמצד האות ה' שבשם במדרגת העולם הבא שמצד האות י' שבשם, ובזה בא לתשובה באמת מצד מדרגת האות י' שהיא שורש האותיות כולם, וכמו שכתוב בספר היצירה (ה, א) שמצד האות י' נשפע ענין חודש אלול, וביאר הבני יששכר (מאמרי אלול א, 1) שהוא מפני שהאות י' גולמית היא, שהיא ראשית כתיבת כל אות, כמו שביאר בספר ברית כהונת עולם (מאמר אילול של יצחק יב), לכך בה הוא שורש התשובה שבחודש אלול, מפני שכל מעשה נעוץ שורשו במחשבה שכנגד האות י' שבשם. וכן מובא כבר בספר התמונה המיוחס לרבי נחוניא בן הקנה (בתמונה א, אות י') שהאות י' מחכמתו יתברך נאצלה, והיא הגילוי הראשון והקרוב ביותר אל הבורא ב"ה.

ה

ועיקר הדבר הוא שכאשר נתקן מחשבת ודעת הנבראים לדבוק בבורא ב"ה מתוך הזכרון בעולם הבא, בזה נתקן עוון ה'גאווה' העולה כמספר י"ה, כמובא בדברי רבנו האר"י בשער רוח הקודש (תיקון ז), והוא עיקר

התשובה באמת מתוך עסק תיקון ועליית האותיות י"ה שבשם לשרשם. כי ריחוק הנבראים מה' ב"ה הוא מפני שכבדה להם דרך התשובה מעוצם עזות גאוותם, שנדמים הם בעיני עצמם כנפרדים ומרוחקים מגילוי אור פני ה' ב"ה במקומם ומדרגתם, וכאילו אין יד ה' פשוטה לקבל תשובתם במקומם ומדרגתם, ועל כל זאת לימדנו יונה הנביא כשהיה סגור ומסוגר בתוך מעי הדגה שאין מעמד ומדרגה בעולם שאינם שייכים בדרך התשובה וקרבת הבורא ב"ה באמת כראוי, שמתוך שהשיג ומצא את קרבת השי"ת שם במקום הרחוק ביותר בו היה איזה נברא מאז ומעולם, שגם שם חתר וגילה יונה הנביא מתוך התשובה והזעקה את מציאות השגחת הבורא ב"ה איתו עימו ואצלו, בזה הכניע ה'גאווה' והעלה בשלמות את האותיות י"ה שבשם לשורשם, והמשיך בזה הרהורי תשובה במחשבה לכל ישראל לדורי דורות שישפיעו להם עד לכדי המעשה בכל מעמד ומדרגה שיהיה, ואף הרחוק ביותר, להכניע הגאווה ולשוב עד השם בתיקון ועליית האותיות י"ה שבשם לשורשם. ולכך נתקן להפסיר במעשה יונה בשעת מנחה של יום הכיפורים, שאז הוא הזמן הקדוש ביותר לתשובה, כי מתוך העסק במעשה יונה נשפעים לכל הרהורי תשובה להכניע לנבראים כולם כל גאווה המסתרת מהם אור פני ה' ב"ה ומרחקת אותם מלדבוק בו בשלמות קדושת המחשבה, ולתקן ולהעלות האותיות י"ה שבשם שיכללו בשרשם.

והוא שלמות ועיקר התשובה על כל החטאים כולם עד לשורשם הנעוץ בחטא אדם הראשון, כי ענין אחיזת הגאווה והריחוק מהתשובה הוא מפני שנדמה לאדם שיכול הוא להיות מציאות בלא הדבקות בבורא ב"ה, ובלא שיכיר את עוצם השגחתו יתברך כל אשר נעשה בעולם, והוא הוא ענין פגם חטא עץ הדעת, כנאמר אז 'ויתחבא האדם ואשתו מפני ה' אלהים', שכנגד זה תיקן להם הקב"ה את התשובה בענין הכתנות עור והתפילין, הם ענין האמונה בעולם הבא ובגילוי השגחת השי"ת בכל אשר נעשה בעולם, וכך הוא בכל אדם במשך הדורות כולם, שכאשר עוסק לשוב בתשובה באמת מתוך הכנעת הגאווה ותיקון ועליית האותיות י"ה שבשם לשורשם, במה שעוסק לתקן הדעת והמחשבה ולהאמין בעולם הבא ובגילוי השגחת הבורא ב"ה בעולם, בזה מתקן הכל עד לחטא אדם הראשון. והוא ענין יונה הנביא שנאמר בו בתחילה "ויקם יונה לברוח תרשישה מלפני ה'" (יונה א, ג), שהיה זה כענין הפירוד שבמחשבה שנעשה בחטא עץ הדעת, אבל כאשר נזרק ונשלך לעמקי הים ובלעה אותו הדגה ושב וזעק מקרב מעיה לה' ב"ה באמת, בזה הכניע כל אחיזת הגאווה והפירוד שבדעת בשלמות התיקון עד לחטא אדם הראשון, ועלו ונכללו האותיות י"ה שבשם בשורשם מצד מדרגת התפילין והשבת קודש והדבקות בעולם המחשבה.

ובזה נגלית לאדם מעלת מדרגת נשמתו כפי אחיזתו בשורש מחצבתה, והיא שמלמדת אותו מחיות אור האלהות וגילוי השגחת ה' ב"ה בבריאה כולה. שהרי אמר רבי יהודה בשם רב במסכת פסחים (בדף סו ע"ב) שהמתגאה מסתלקת ממנו חכמתו, שהחכמה היא ראשית האצילות וכנגד האות י' כאמור, היינו שהחכמה האלהית היא הקרובה ביותר אל הדבקות בה' ב"ה במדגת 'נשמה', וכאשר מתגאה האדם עולה ומסתלקת ממנו מדרגת הנשמה כדי שלא יאחז בה הפגם והקלקול, אבל מתוך שזוכה לתשובה מצד מדרגת התפילין ודבקות המחשבה בה' ב"ה, חוזרת נשמתו אליו ומלמדת אותו מחיות אור האלהות וגילוי השגחת ה' ב"ה בכל אשר נעשה בבריאה כולה.

ביווי תלמידי חכמים

סגולות ועצות ייחודיות
שנלקטו מתוך שיעורי רבנו שליט"א

עם סגולה

א. רבנו הזכיר את מה שאמרו חז"ל (שבת ק"ט): שהמבזה תלמיד חכם אין רפואה למכתו, וביאר רבנו שזה מאחר שכל הרפואות נמשכות מן התורה וחכמי התורה כמו שאמרו חז"ל (עירובין נד.) שהחש בראשו יעסוק בתורה, ולכן המזלזל במקור התורה לא

יכול ממילא לקבל את השפע ממנה, ואינו מתרפא. ב. רבנו הזכיר שמה שהקב"ה הכי מקפיד עליו זה על חכמי ישראל, שהם בבת עינו של הקב"ה, ועל בזיונם אין הקב"ה מוחל לעולם עד שאותו חכם יקבל את התשובה ויתרצה.

תפלה לשלמה

מתוך הספר "תפלה לשלמה" לרבנו שליט"א

לאמר קודם תפילת ערבית

רבנו של עולם, אבי אב הרחמן, מלא רחמים. בעודי עומד להתפלל לפניך יתברך תפלת ערבית שתקן יעקב אבינו, השפיע עלי כעת שמחה גדולה ותעורר רחמים עלינו, ויהיו המשתתפים נכללים בתבות "והוא רחום יכפר עון ולא ישחית, והרבה להשיב אפן, ולא יעיר כל חמתו", ותעורר שלש עשרה מדות הרחמים על כלל ישראל עמך בכל מקום שהם, ועורר נא רחמים עלינו על נפשות המתים שירחמו להנצל מדין הקשה דגיהנם, ותתקנם בתקונם עלינו, ותקשט נשמותיהם, ותלבישם בלבושים קדושים וטהורים ומאירים, ויתרחם מלפניך, למענך יתברך שמה, ותצוה אותם לפגוש לעולם הבא.

אנא רחמן, יחד נא כעת שכינתא בגופא בין תרין דרועין דקדשא בריך הוא בשם כל ישראל, ותאיר אור הבריה בהיכלות היצירה ותכניע הקלפות השולטים בלילה, והמשך עלינו קדשם ונחם של ארבעת המלאכים מיכאל גבריאל אוריאל ורפאל לכלות ולבטל כל הקלפות, ובזכותם ונחם תבטל ברחמיך המרובה הטמאה דגנה.

אנא אל רחמן, זכני לברך כעת ברפת המעריב ערבים בקדשה גדולה ונוקרה, ולהתבונן בגדלתך יתברך אשר אין לה חקר, ושאתה לבדך שולט בבריאה כלה, והכל בידיך, כי כל תוכל ולא יבצר ממך מזמה. וזכני לברך ברפת אהבת עולם בכונה גדולה והשתוקקות נפלאה אליך ותורתך, עד שאזכה לעורר האהבה העליונה, ועמה לעורר אין סוף רחמיך על כלל ישראל עמך ועל העולם כולו. ובשעה שאיחד שמך בקריאת שמע זכני להמשיך עלי את מסירות נפשם של עשרה הרוגי מלכות, הם רבן שמעון בן גמליאל הראשון, ורבי חנניא בן חכניא, ורבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול, ורבי עקיבא בן יוסף, ורבי יהודה בן בבא, ורבי חנניה בן תרדיון, ורבי חצפית המתרגמן, ורבי ישיב הסופר, ורבי אלעזר בן שמוע, ורבי יהודה בן דמא, וזכני לומר פסוק ראשון דקריאת שמע על פי דעתם וכוונתם ממש, והמשך עלי קדשם, ויעלה ויבא לפניך גדל מסירות נפשם, ותתקן חטא מכירת יוסף.

זכני להתדבק בך היטב בעת אמירת פסוק ראשון דקריאת שמע, ולמסור אז נפשי על קדשת שמך יתברך, ולקבל עלי ארבע מיתות בית דין, סקילה, שרפה, הרג, וחנק, באמת ובלב שלם ובהשתוקקות נפלאה אליך יתברך שמה, ולצאת ידי חובת קריאת שמע כראוי, ועשה ברחמיך שיהיו שם הנו"ה ואדנו"ת שונים באחדות אחת ויתעוררו רחמים עלינו בעולם.

אל רחמן, זכני לקרא את סדר הקריאת שמע בכונה ובהתעוררות גדולה ודבקות עצומה בכל אות ואות, ולזכות להרגיש נעם זיו שכינתך, ותכניס בקרבי את מהות ענין הקריאת שמע יחוד שמך יתברך ויתעלה, ותזכני לטהרת הלב ולקדשת העינים, ולאמונה שלמה ואהבה שלמה אליך יתברך שמך כראוי בכל לבבי, ואזכה על ידי הקריאת שמע לתקון השלם ולהשראת השכינה, ובזכות מצוה זו יחקקו בלבבנו ועצמותנו כל קולות עמך ישראל במשך הדורות כלם שקראו ואמרו 'שמע ישראל', ונזכה לבוא לאמת ואמונה, ולקיים בעולם כולו את האמת והאמונה. וזכני נא לברך ברפת גאל ישראל בכונת הלב כראוי, ולהמשיך הגאולה בעולם, ובעודי מברך את ברפת השכינה אבינו לשלום זכני להתעורר בכונה גדולה ולכוון פרוש המלים בדבקות בכל תבה ותבה, ובשעת אמירת הקדיש זכני לענות בכונה גדולה ובמסירות נפש, ובשעה שאתחיל את תפלת העמידה תאיר בי את נשמת יעקב אבינו, ויעלה לפניך כאלו עומד לפניך יעקב אבינו בתפלה, ותצונו.

אנא אל רחמן, זכני לומר אחר תפלת העמידה פסוק 'הי שם יי מברך מעתה ועד עולם' בדבקות גדולה, ולהמשיך הברכה בעולם כולו, ולומר 'שיר למעלות' בכונה גדולה ובכח גדול, ואזכה להצלחה רבה וישועות ונסים ונפלאות לטובה ולברכה בכל ענין וענין שאני צריך, ותמשיך שמירה בעולם כולו, ותצילנו מכל רע. וזכני לומר 'עלינו לשבח' בכונה גדולה ובכח גדול, ותכניס בקרבי ועצמותי את האמונה בך יתברך שמה, ותקבל תפילתי ברחמים וברחון. אמן נצח סלה ועד.

האם מותר להרכיב לנו או פאזל בשבת?

רבנו הזכיר שבמשחק הלגו אין איסור של מלאכת 'בונה', ועל אף שבידיו של שבת פרק ז' הלכה ב' מבואר שבנין לשעה נחשב לבנין, מכל מקום כתב החתם סופר בתשובתיו חלק א' אורח חיים סימן ע"ב שמדברי הבבלי בשבת דף לא עמוד ב' משמע שבנין לשעה אינו נחשב לבנין, ושלא כדברי הירושלמי, וכן דעת השואל ומשיב במהדורא רביעאה חלק ג' סימן כ"ה, וגם לדברי האור שמח בהלכות שבת פרק י' הלכה י"ב, והתהילה לדוד בסימן שט"ו סעיף קטן ט"ז, הסוברים שאין הבבלי חולק על הירושלמי, ולדעתם לכולי עלמא בנין לשעה נחשב לבנין, הרי בוודאי גם הם מודים למה שפסק מרן השולחן ערוך בסימן ש"ג סעיף ו' לגבי כוס של פרקים (כוס המתפרק מרגלו), שמאחר ו**מתחילה** דעת הבונה לפרקו אחר כך, וכך היא הרגילות שבונים אותו ומפרקים, לכן בודאי אין זה נחשב לבנין, ועוד שכן מבואר בתרומת הדשן סימן ס"ה, שכתב שמותר לסתום פי התנור בדף (פלטת של עץ) שמחליקים אותו בטיט ואין בזה משום איסור 'בונה' מאחר שלא נעשה הדבר לקיום (לאורך זמן) כלל והרגילות היא שמפרקים ומחזירים אותו בכל שעה, וכן פסק מרן השולחן ערוך באורח חיים סימן רנ"ט סעיף ז' (ואמנם כל זה הוא בבנין של קרקע ואין מכך ראייה לבנין של כלים, ולכן הוצרכו בזה החתם סופר וסיעתו לסבא שבנין לשעה אינו נחשב לבנין), ולכן אין איסור לבנות במשחק הלגו.

והוא הדין לגבי משחק הפאזל, שאין לאסור בו משום מלאכת 'בונה' כאמור, וגם לא משום מלאכת 'כותב', מפני שהכתיבה והציור שבו קיימים תמיד, והאדם רק מחבר את התיבות או הציור, ובמקרה כזה כתב הט"ז באורח חיים סימן ש"מ סעיף קטן ב' שאין בזה איסור 'כותב', וכן פסק הנשמת אדם בחלק ב' כלל ל"ז סעיף ב' לגבי ספר שיש על חודי דפיו אותיות וציורים ובסגירת הספר נעשה כתב או ציור, שאין בזה משום איסור 'כותב', ואף שהרמ"א בתשובה סימן ק"ט התיר זאת רק **משום שזה נחשב כפסיק רישא** מפני שהספר נפתח ונסגר בכל עת ואינו ציור תמיד, אבל לדעתו יש בזה משום איסור 'כותב', והמגן אברהם בסימן ש"מ סעיף קטן ו' כתב **שאסור** הדבר משום איסור 'כותב' אפילו בספר שנפתח ונסגר בכל עת, וכן דעת האבני זור בחלק אורח חיים סימן ר"י, מכל מקום במשחק הפאזל מצטרפות שני הסברות להתיר, גם שזה רק חיבור האותיות, וגם שמפרקים אותו בכל עת, ולכן יש להקל בו כדברי הרמ"א.

וסיים רבנו שמכל מקום זה הוא דווקא כאשר מפרקים את הפאזל או הלגו באותו יום, בשבת עצמה, וכמו שכתב בעל התניא בשולחן ערוך שלו סימן ש"ג סעיף כ"א שמה שמותר כוס של פרקים ואין בו איסור 'בונה' זה רק אם הדרך לפרק את הכוס בשבת עצמה, ולא אם הדרך לפרק אותה אחר השבת, כי כיון שזה עשוי לקיום של יום אחד יש בזה משום איסור 'בונה', וכן מבואר במשנה ברורה בסימן ש"ג בשער הציון סעיף קטן ס"ח לגבי איסור 'כותב', שכתובה ליום אחד נחשבת כתיבה, וכתב שכן משמע מדברי הרמב"ם בהלכות שבת פרק ט' הלכה י"ג, ואף שיש אחרונים שהקלו גם כשנשארו הבנין או הכתב לאחר זמן, מכל מקום ראוי ונכון להחמיר בזה ולפרק את משחק הפאזל או הלגו בשבת עצמה.

סיפור לשולחן שבת

מעשה נפלא סיפר רבנו הגאון הינוקא שליט"א ממעלות הנאסים למצוות ברית המילה, שיכולים הם לפעול ישועות גדולות ועצמות מהשמים בזכות אליהו הנביא שבא לברית המילה. שכאשר נתכבד פעם הגאון רבי שלמה קלוגר בסנדקאות, בא הגאון למקום הברית ושמע שמעמד הברית מתעכב מפני שאבי הילד מוטל על ערש דוי וכמעט שיוצאת נשמתו ומחכים כולם לעשות את ברית המילה לאחר פטירת האב בכדי לקרוא לרך הנימול בשם אביו, ומיד זירז רבי שלמה קלוגר לאסוף מנין ולמול התינוק, ותיכף לאחר המילה קם האב מחוליו והבריא לגמרי. וכאשר נתפרסם הדבר רעשו על כך כולם, ואמר הגאון רבי שלמה קלוגר שהוא למד זאת ממה שאמרו חז"ל שרפאל שנושלח לרפאות את אברהם המד משם להציל את לוט, וצריך לומר שבגלל שלא היה לוט ראוי שישלחו משמים מלאך מיוחד להצלתו לכן חייבים היו משמים לשלוח להצלתו את רפאל בדרך אגב כאשר הוא כבר נשלח לרפא את אברהם, ואמר הגאון רבי שלמה קלוגר שכאשר ראה שעומד האב כך על ערש דוי, הבין שבוודאי דנים אותו כעת בשמים אם לתת לו חיים, ואפשר שאין די זכויות בידו שישלחו את אליהו לרפאותו, ולכן זירז למול תיכף את התינוק, שאז בודאי יבוא אליהו לברית, ודרך אגב יביא גם רפואה שלמה לאב החולה...